İSRAİL FİLİSTİN ZİYARETİ

9-14 Mayıs 2015

TÜRK TABİPLERİ BİRLİĞİ

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VAKFI

TÜRKİYE PSİKİYATRİ DERNEĞİ

KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ RUHSAL TRAVMA VE AFET ÇALIŞMALARI BİRİMİ

İÇİNDEKİLER

1.GÜNCEL BİLGİLER 2
2. KURUM ZİYARETLERİ 4
2.1.İsrail Ulusal Adli Tıp Enstitüsü (Abu Kabir Adli Tıp Enstitüsü); 4
2.2.İsrail İnsan Hakları İçin Hekimler (PHR; Physicians for Human Rights Israel): 5
2.3.İsrail Tabipleri Birliği (Israel Medical Association) 5
2.4. PCATI (Public Committee Against Torture in Israel) 5
3. FİLİSTİN TOPRAKLARINA GİRİŞ-RAMALLAH 7
3.1.İşkenceye Maruz Kalanları Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezi (TRC, Treatment & Rehabilitation Center for Victim of Torture) 7
3.2. Filistin Devleti Mahkum ve Eski Mahkum İşleri Komisyonu (Comission of Detainees and Ex-Detainees Affairs) 7
3.3. Al -Quds Open University 8
3.4. İnsan Hakları ve Demokrasi Medya Merkezi (The Shams Human Rights & Democracy Media Center, HRDMC) 8
3.5. Palestinian Medical Education Initiative Sherein Abdeen, Palestine Program Director, Klinik Psikolog 9
4. GAZZE 11
4.1.Savaşın Sağlığa ve Eğitime Etkileri Sempozyumu 11
4.2. İslam Üniversitesi (Islamic University) 11
4.3. Gaza Community Mental Health Program 11
4.4.Gaza Üniversitesi (Gaza University) 12
4.5. Şifa Hastanesi 12
4.6. T.C. Büyükelçilik ve Konsolosluk Ziyaretleri 13
5. DURUM DEĞERLENDİRMESİ 15
6. SONUÇLAR 16
7. ZİYARET HEYETİ; 19

1.GÜNCEL BİLGİLER

Uzunca bir süredir işgal edilmiş Filistin topraklarında sürmekte olan şiddet ortamı kamu vicdanını derinden yaraladığı gibi, mesleğimizin uygulama ortamını da tahrip etmekte, dahası mesleğimizin varlık sebebini zorlamaktadır.

Son olarak 2014 Temmuz ayında İsrail'in Filistin topraklarına, Gazze'ye düzenlediği saldırılar, hava ve kara operasyonları sonucunda en az 500'ü çocuk %70'ini sivillerin oluşturduğu 2100 kişi ölmüştür. 11.000'in üzerinde yaralı olduğu, yaklaşık 100.000 insanın evsiz kaldığı tahmin edilmektedir. İsrail resmi kaynaklarına göre 6'sı sivil ve biri çocuk olmak üzere 73 kişi ölmüş, 469 asker, 255 sivil yaralanmıştır.

Bu saldırılar tüm dünyanın, gözleri önünde yaşanmıştır. Özellikle son yıllarda saldırılarda hedef alınanların, ölenlerin ve yaralananların yaklaşık %90'ını sivil halk oluşturmaktadır. Sağ kalanlar yaşadıkları mekanları terk etmek zorunda kalmışlardır. Bu insanların büyük çoğunluğu insani yardımlara ihtiyaç duymaktadır. Var olan sağlık sistemi çökmüş, hekimler ve sağlık çalışanları öldürülmüş, 180 hastanenin %90'ı hizmet sunmalarını sağlayacak mekanlarını ve kaynaklarını yitirmiştir.

En çok etkilen kesimler çocuklardır. Çocuklar savaşın doğrudan etkilerinden dolayı ağır beslenme sorunları yaşamakta, sağlık koşulları çok kötü koşullarda yaşamlarını sürdürmektedir. Gazze Şeridi, uzunluğu 41 km, genişliği ise bazı yerlerinde 5, bazı yerlerinde 12 km. olan üzerinde yaklaşık olarak 1.8 milyon insanın yaşamakta olduğu, Mısır ve İsrail'den dikenli teller ve beton bloklarla ayrılan, denizden ve havadan da kontrol edilen 360 kilometre karelik bir alana sıkışmış bir mülteci, daha doğrusu bir toplama kampı olan Gazze, halen dünyanın en büyük açık hava cezaevidir.

Ulaşabildiğimiz verilere göre, Gazze nüfusunun yarıdan fazlası 16 yaş altındadır. İşsizlik oranı %45'in üzerinde ve nüfusun %86'sı dış yardım olmaksızın yaşamını sürdüremeyecek durumdadır. Gazze nüfusunun %80'e yakını yoksulluk sınırının çok altında yaşamaktadır. 2008 yılının başından bu yana ağır biçimde uygulanan ambargo; açlık, susuzluk, yoksulluk ve savaşın biçimlediği bu tablonun daha da kötüleşmesine yol açmıştır. Başta Travma Sonrası Stres Bozukluğu olmak üzere kronik nitelik gösteren birçok ruhsal bozukluğun ortaya çıkma riskinin yüksek olduğu açıktır. Ambargo ve uygulanan her türlü sansür bu bölgede yaşayan insanların fiziksel ve ruhsal sağlıklarını değerlendirmeyi, onlara tıbbi ve ruhsal yardım götürmeyi dahi olanaksız kılmaktadır.

Gazze dünyanın bir vicdan sınavıdır. Gazze'de her ölen çocukla dünyanın vicdanı ölmektedir. Bugüne dek binlerce insan savaşın kurbanı olmuş durumdadır. Savaşlarda sivillerin ve çoğunlukla çocukların ölmesi ve kayba uğraması, savaşın savaş alanları dışına çıkması, yaşamın ve toplumun tüm alanlarına yayılması anlamına gelir. Gazze on yıllardır süren yok sayılmanın, unutulmanın ve çifte standartların mağduru durumundadır.

Tüm bu nedenlerle Temmuz 2014'de İsrail tarafından hava, deniz ve kara yoluyla Filistin Devleti'nin Gazze şeridine yönelik saldırı ve çatışmaların ruhsal, toplumsal

ve tıbbi sonuçları ile insan hakları ihlallerini değerlendirebilmek ve gereksinimleri saptayabilmek amacı ile Türkiye İnsan Hakları Vakfı, Türk Tabipleri Birliği, Türkiye Psikiyatri Derneği ve Kocaeli Üniversitesi Ruhsal Travma ve Afet Çalışmaları Birimi tarafından oluşturulan bir heyet 9-14 Mayıs 2015 tarihleri arasında, savaştan 9 ay sonra İsrail, Filistin ve Gazze'ye ilk ziyaretlerini düzenlemiştir. İsrail ve Filistin'de insan hakları konusunda çalışan sivil toplum örgütleri, Adli Tıp Enstitüsü ve Filistin topraklarında toplum ruh sağlığı merkezleri, işkenceye maruz bırakanları tedavi eden ruhsal travma merkezleri, çeşitli üniversitelerin ilgili bölümleri ve yönetimleri ile görüşmeler yapılmıştır.

2. KURUM ZİYARETLERİ

2.1.İsrail Ulusal Adli Tıp Enstitüsü (Abu Kabir Adli Tıp Enstitüsü);

Heyetin ilk görüşmesi İsrail Ulusal Adli Tıp Enstitüsü ile gerçekleştirildi. Toplantıya Dr. Maya Furman-Reznik'in koordinasyonunda enstitü bünyesinde görev yapan toplam dokuz hekimin enstitü direktörü Dr. Chen Kugel dahil beşi katılmıştır.

Heyetimizin ise 4 üyesi; Dr. Metin Bakkalcı, Dr. Ümit Biçer, Dr. Şahut Duran, Dr. Ayşe Devrim Başterzi bu ziyarete katılmıştır.

Abu Kabir Adli Tıp Enstitüsü, Abu Kabir Cezaevi ile bitişikti ve enstitüye giriş noktası kapalı ve güvenlik güçlerinin denetimindeydi. İçeri giriş sırasında güvenlik güçlerinin enstitüye tamamen hakim oldukları, hekimlerin giriş çıkışları denetleyemediği gözlendi ve enstitü idaresinin bilimsel amaçlarla davet ettiği misafirleri bile güvenlik güçlerinin denetiminden geçmekteydiler.

Enstitünün Sağlık Bakanlığı'na bağlı olduğu, Halen İsrail'de 9 Adli tıp uzmanının bulunduğu, ülkedeki 5 tıp fakültesinin 4'ünde adli tıp eğitiminin müfredatta yer aldığı öğrenildi. Adli patolog değil klinik adli tıp uzmanı eğitimi aldıklarını belirttiler. Adli tıp uzmanı olmak için ihtisas süresi 5 yıl ifade edildi. Ülkedeki tüm uzmanlar bu merkezde çalışıyordu ancak bu merkez dışında çalışan bağımsız adli tıp uzmanlarının olmayışının ikinci bir görüş alınmasını zorlaştırdığını belirtiyorlardı. Cezaevi hekimlerinin Adalet Bakanlığı'na bağlı çalıştıklarını ve aralarında ortak çalışma olanağı olmadığını söylediler. Merkezde otopsiler yanında, gözaltı muayeneleri, cinsel taciz ve tecavüz değerlendirmeleri ve diğer adli incelemelerin yapıldığını bildirdiler. Merkezde otopsi salonu, muayene odalarının yanında adli laboratuvarlar bulunuyordu. Minnesota Otopsi Protokolünü standart olarak kullanmadıkları, toplumun dini duyarlılıklarından dolayı ölüm nedeni belliyse bedene en az zarar verecek şekilde otopsi yaptıklarını belirttiler. İkinci bir görüş alabilmek için işbirliği yapmanın kendileri için çok önemli olduğunu belirttiler.

2.2.İsrail İnsan Hakları İçin Hekimler (PHR; Physicians for Human Rights Israel):

Dr. Ruchamo Marton başkanlığında yönetim kurulu üyelerinin, klinik çalışanlarının ve gönüllülerin olduğu geniş bir heyetle toplantı yapıldı.

Heyetimizin 6 üyesi; Dr. Metin Bakkalcı, Dr. Ümit Biçer, Dr. Hüseyin Demirdizen, Dr. Özden Şener, Dr. Şahut Duran, Dr. Ayşe Devrim Başterzi bu ziyarete katılmıştır.

PHR'ın mahkumlar ve sığınmacılar için iki ayrı özelleşmiş bölümü olduğundan söz edildi. İsrail vatandaşlarına, işgal edilmiş topraklardaki İsrail'li ve Filistin'lilere hizmet verdiklerinden söz ettiler. Biri hareketli, diğeri Tel Aviv merkezinde olmak üzere iki kliniklerinin olduğunu ve mevcut sağlık sisteminden yararlanamayan herkese tıbbi destek vermeye çalıştıklarını belirttiler. İşkenceye Maruz kalanlar için özel psikososyal destek ve rehabilitasyon programlarının olduğunu ancak yeterli sayıda ve donanımda ruh sağlığı çalışanı olmadığını belirttiler. Ayrıca işkenceye maruz kalanlara yönelik tıbbi yardım ve rehabilitasyon hizmetlerini de sürdürmeye, düzenlemeye çalıştıklarını belirttiler. İsrail ve Filistinli politik ve adli tutukluların işkence ve kötü muameleye maruz bırakıldıklarını, son yıllarda bilinen işkence yöntemlerine ek olarak uyku yoksunluğu ya da bir babanın çocuğunu adli makamlara teslim etmesinin beklenmesi gibi psikolojik işkence yöntemlerinin de kullanıldığından söz ettiler. Klinikte çalışan tüm hekimlerin iki günlük İstanbul protokolü eğitimi aldıkları ve hastaları değerlendirirken İstanbul Protokolü (İP)'ne dayalı bir görüşme yaptıkları öğrenildi. Bugünlerde derneğin temel amacının İsrail'de işkence ve kötü muameleye karşı kamuoyunun dikkatini çekmek olduğu, bu nedenle geniş bir epidemiyolojik çalışma yapıldığı belirtildi. İsrail'de yaşayan insanların anlamlı bir kısmının en az bir defa güvenlik güçleri tarafından kötü muamele ve işkenceye maruz bırakıldıklarını öngördüklerini ve bunu belgelendirip kamuoyu ile paylaşmak istediklerini belirttiler.

2.3.İsrail Tabipleri Birliği (Israel Medical Association)

İsrail Tabipleri Birliği başkanı Dr. Leonid Eidelman başkanlığında, genel sekreter Leah Wapner, uluslararası ilişkiler sekreteri Michelle Glekin'den oluşan bir heyetle görüşüldü.

Heyetimizin 6 üyesi; Dr. Metin Bakkalcı, Dr. Ümit Biçer, Dr. Hüseyin Demirdizen, Dr. Özden Şener, Dr. Şahut Duran, Dr. Ayşe Devrim Başterzi bu ziyarete katılmıştır.

Halen 23.000 aktif üyelerinin olduğunu, İsrail vatandaşı olan Yahudi, Arap ve farklı etnisitelere mevcut tüm hekimleri temsil ettiklerini, 1912 yılında kurulduklarından bu yana bağımsız, politik olmayan bir dernek olduklarını ve temel politikalarının '0 politika' yaklaşımı olduğundan söz ettiler. Ülkelerindeki en önemli tıbbi etik otoritesi olduklarından ve bunu çok önemsediklerinden söz ettiler. İsrail tıp eğitimi içinde de önemli bir yerleri olduğunu ve her branşta altı yıl olan asistanlık eğitimi süresince ve sonunda sınavlar düzenleyerek lisans verdiklerinden söz ettiler. Şu an için en önemli amaçlarının özellikle mezuniyet sonrası tıp eğitiminin kalitesini yükseltmek olduğunu, bu amaçla simülasyon merkezleri oluşturmaya çalıştıklarını ve maket, model, simülatör ihtiyaçlarının

olduğunu ve bu konuda işbirliği yapmak istediklerini söylediler. Ayrıca online tabanlı eğitim sitesi kurmaya çalıştıklarını ve bunun için altyapı geliştirmeye çalıştıklarını söylediler.

2.4. PCATI (Public Committee Against Torture in Israel)

Dr. Metin Bakkalcıoğlu, Dr. Ümit Biçer

Özellikle son iki yıldır TİHV ile birlikte yürütülen "Türkiye, İsrail ve İşgal edilmiş Filistin Topraklarında İşkence ve Kötü Muamelede Cezasızlıkla Bütüncül Bir Yaklaşımla Mücadele Etme Projesi" kapsamındaki çalışmalar gözden geçirildi.

3. FİLİSTİN TOPRAKLARINA GİRİŞ-RAMALLAH

Gri bir duvarı aşarak açık bir cezaevine giriyormuş hissi ile Ramallah'a ulaştık. Ramallah'ın hem içinde hem de çevresinde yoğun inşaat faaliyetleri göze çarpıyordu. Filistin'e girer girmez İsrail'in konforlu yolları bitiyor ve düzensiz zeminli, çarpık bir kentleşme yanında, kimi yerde toprağa dönüşen bozuk satıhlı yollar dikkat çekiyordu. Duvarlarda öldürülen kişilerin resmi afiş ya da duvar resmi olarak yer alıyordu. Geçmiş yıllarda öldürülen Filistinli liderlerin yüzleri şehrin tüm duvarlarında izleniyordu. Ramallah içinde gündelik yaşamını sürdüren insanların bile acele içinde, tedirgin dolaştıkları göze çarpıyordu, kuşatılmışlığın izleri insanların gündelik yaşamında gözlenebiliyordu.

3.1.İşkenceye Maruz Kalanları Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezi (TRC, Treatment & Rehabilitation Center for Victim of Torture)

Heyetimizin 7 üyesi Dr. Metin Bakkalcı, Dr. Ümit Biçer, Dr. Hüseyin Demirdizen, Dr. Özden Şener, Dr. Şahut Duran, Dr. Ayşe Devrim Başterzi, Dr. Ahmet Tamer Aker bu ziyarete katılmıştır.

Merkez 1997 yılında Filistin topraklarında yaşayan ve İsrail işgali sırasında işkenceye maruz bırakılan ve psikolojik travma yaşayanları tedavi ve rehabilite etmek amacıyla kurulmuş. Bu merkezde 4 psikiyatrist, 8 psikolog ve 4 sosyal çalışmacının görev yaptığı öğrenildi. İşkenceye doğrudan maruz kalanlara, ailelerine ve şehit ailelerine hizmet verildiği belirtildi. 2014'te 750 başvurunun olduğu, ortalama 13 seanslık yapılandırılmış öyküsel (narrative) psikoterapi, bilişsel davranışçı psikoterapi tekniklerinin kullanıldığı tedaviler uygulanılıyormuş. Merkezde ayrıca İsrail ve Filistin hapishanelerinde gerek politik gerek diğer mahkûmlara uygulanılan işkence yöntemlerine dair araştırmalar yapılıyormuş ve işkenceyi belgelendirme çalışmaları yürütülüyormuş. Hazırlanan raporlar başta üyesi oldukları International Rehabilititation Council of Torture Victims (DFI) olmak üzere insan haklarına duyarlı uluslararası örgüt ve kuruluşlarla paylaşılıyormuş.

İşkenceye maruz bırakılanların yeniden topluma kazandırılmaları için psikososyal rehabilitasyon yanında, Mahkumlar Bakanlığı (bir yıldır komisyona dönüşmüş) meslek edindirme kurslarına devamları ve iş bulmaları sağlanmaya çalışılıyormuş.

Merkeze başvuran işkence gören kişilerin ekonomik nedenlerle düzenli takiplerinde zorluklar oluyormuş. Hastaların yaklaşık %20'sine farmakolojik tedavi de uygulanıyormuş. İşkenceye maruz bırakılanlar arasında yıldan yıla değişebilmekle birlikte %6-20 oranlarında işkence sonrasında ortaya çıkan ilk atak psikotik bozukluk gözlendiği bildirildi. Hapishanelerde en çok kullanılan işkence yöntemlerinden birisinin kimi zaman aylarca süren ses, ışık geçişine bile izin olmayan, yatma olanağı olmadan sadece oturulabilecek havasız dar alanlarda yalıtım (izolasyon) olduğu ve uzun süreli izolasyon yöntemlerinden sonra psikotik belirtilerin daha sık ortaya çıktığı söylendi. Fiziksel işkenceler yanında psikolojik işkencelerin ağırlık kazandığı, bu yöntemlerin tüm topluma uygulandığı aktarıldı. Örneğin, babalara ertesi akşam 12'de oğlunu kendilerine teslim etmesi aksi takdirde tüm ev ahalisinin tutuklanacağı söylendiği dile getirildi. Kendi oğullarını

İsrail askerlerine teslim etmek, Filistinli babalar için çok üzücü olmasının yanı sıra, hem onur kırıcı hem oldukça güçsüz hissetmelerine yol açan bir durum. Düzenlenen ev baskınlarında küçük çocuklar dahil tüm ev ahalisi binanın önüne diziliyor ve saatlerce bekletiliyormuş. Mahkum ailelerine, 'sıra sizlere gelecek, oğlunuzu öldüreceğiz, bir daha göremeyeceksiniz' gibi tehditler içeren telefonlar açılıyor, tutuklamalar için gecenin geç saatleri ya da sabahın çok erken saatlerinde evlere baskınlar düzenlendiği söylendi.

Merkezde işkenceyi önleme ve yeterlilik (kapasite) geliştirme amacıyla da birçok çalışma yürütüldüğü bildirildi. Filistin İçişleri Bakanlığı ile eşgüdümlü bir şekilde güvenlik güçlerine yönelik yapılandırılmış işkence ve ruhsal sonuçlarına dair eğitimler, öfke kontrolü eğitimleri düzenlendiği öğrenildi.

Merkezin, fizyoterapi merkezinin, uğraş merkezinin çok uzak mesafelerde olması nedeniyle işkenceye maruz bırakılanların bütüncül bir tedavi almasının zorluğunun en önemli sorunları olduğundan söz edildi. Son bir yıldır işkenceyi belgelendirmek için İP'nun kullanıldığı ve yeni başvuruların İP çerçevesinde ele alındığı söylendi.

İşkenceye maruz bırakılanlarla çalışan psikiyatrist ve psikologların özellikle psikoterapi ile ilgili yetkinliklerinin arttırılması, kapasitelerinin geliştirilmesi için eğitim ve süpervizyonlara ihtiyaç duydukları dile getirildi.

3.2. Filistin Devleti Mahkum ve Eski Mahkum İşleri Komisyonu (Comission of Detainees and Ex-Detainees Affairs)

Komisyon genel direktörü Hasan Abed Raho ve komisyon dış ilişkiler ve medya sorumluları ile görüşüldü.

Bir yıl önceye kadar bakanlık olduğu ve şimdi komisyona dönüştüğü öğrenildi.

Heyetimizin 7 üyesi; Dr. Metin Bakkalcı, Dr. Ümit Biçer, Dr. Hüseyin Demirdizen, Dr. Özden Şener, Dr. Şahut Duran, Dr. Ayşe Devrim Başterzi, Dr. Ahmet Tamer Aker bu ziyarete katılmıştır.

Filistinli mahkumların ailelerini ve eski mahkumları desteklemek için kurulmuş bir yapı olduğu belirtildi. Eski mahkumların meslek edinmesi ve iş bulmasına aracı oluyorlar ve bu arada maaş almalarını sağlıyorlar. Eğer bir kişi 5 yıldan uzun süre bir kişi politik suçlu olarak mahkum edilmişse ömür boyu maaş bağlanıyor. TRC ile beraber çalışıyorlar. İsrail cezaevlerinde uygulanan sistematik işkencelerin mahkumların hem bedensel hem de ruhsal sağlıklarını bozduğunu, çalışmalarını zorlaştırdığını, işkence görmüş kişilerin psikolojik ve sosyal açıdan desteklenmesinin Filistin toplumu için çok önemli olduğunu söylüyorlar ve dünya kamuoyuyla İsrail cezaevlerindeki sistematik işkenceye dair raporlarını duyurmak, paylaşmak istediklerini söylüyorlar.

3.3. Al -Quds Open University

Dr. Emad A. Shtayyeh

Dr. Abdul Hadi

Lina Abu Helal

Heyetimizin 7 üyesi; Dr. Metin Bakkalcı, Dr. Ümit Biçer, Dr. Hüseyin Demirdizen, Dr. Özden Şener, Dr. Şahut Duran, Dr. Ayşe Devrim Başterzi, Dr. Ahmet Tamer Aker bu ziyarete katılmıştır.

1991'de açılan bu üniversite televizyon ve görsel medyayı kullanarak eğitim veren bir özel üniversite. Eğitim alanların çoğunluğu kadın. Filistin'de erken yaşta evlilikler nedeniyle ya da sosyal baskılar nedeniyle evden rahatlıkla çıkamayıp, örgün üniversite eğitimini tercih edemeyen kadınların çok yaygın olarak eğitim aldıkları bir kurum. Üniversitede televizyon yayınları, CD ve DVD'ler ve e-kitaplarla dersler takip edilebiliyor ancak derslerin %25'i oranında yüz yüze eğitim gerekliliği mevcut. Ziraat, Eğitim, İletişim, Sosyal ve Aile Gelişimi gibi çeşitli fakülteler yüksekokul ve üniversite düzeyinde eğitimler veriyor.

Türkiye ile her türlü işbirliğine açık olduklarını, hazırlanan eğitim materyallerini, alt yazı ile kullanabileceklerini, e-kitaplar dahil öğrenim araçlarına çok ihtiyaç duyduklarını ve bu nedenle üniversitelerle temasa geçmeye çalıştıklarını söylüyorlar.

Psikoloji eğitimi için fakülteye ihtiyaç duyduklarını, Filistin'de savaşın etkisiyle travmatize olmuş insanların rehabilitasyonu ve tedavisi için donanımlı psikologlara ihtiyaç duyulduğu, gerek lisans gerek yüksek lisans eğitimi için desteğe ihtiyaç duyduklarını, özellikle klinik psikoloji müfredatını yapılandırmak için akademik desteğe ihtiyaç duyduklarından söz ettiler.

3.4. İnsan Hakları ve Demokrasi Medya Merkezi (The Shams Human Rights & Democracy Media Center, HRDMC)

Dr. Omar Rahal

Heyetimizin 7 üyesi Dr. Metin Bakkalcı, Dr. Ümit Biçer, Dr. Hüseyin Demirdizen, Dr. Özden Şener, Dr. Şahut Duran, Dr. Ayşe Devrim Başterzi, Dr. Ahmet Tamer Aker bu ziyarete katılmıştır.

Türkiye'den gelen bir heyetle görüşmenin kendileri için çok önemli olduğunu belirterek sözlerine başlayan Dr. Omar Rahal, bu merkezin amacının medeni, ekonomik, sosyal ve kültürel hakların her birinin bağımsız olarak kazanılması olduğunu, 2003 yılında fikir olarak şekillendiğini ve 2005 yılından bu yana insan hakları, kadın hakları, demokratik katılım, hukuk kurallarına uyulması ve iyi yönetim, insancıl ve kültürel değerlerin korunması alanlarında birçok çalışma ve yayın yaptıklarını, düzenli halk eğitimleri yanında, Filistin Devleti güvenlik güçleri, öğretmenler, akademisyenler, gençler gibi bir çok özgül gruba ayrı eğitimler düzenlediklerinden söz ettiler. Eğitim materyallerinin geliştirilmesi, eğitimlerin düzenlenmesi ve uluslararası medyada seslerini duyurabilmek için işbirliği yapmayı istediklerini dile getirdiler.

3.5. Palestinian Medical Education Initiative
Sherein Abdeen, Palestine Program Director, Klinik Psikolog

Sherein Abdeen, Palestine Program Direktörü, Klinik Psikolog

Heyetimizin 7 üyesi; Dr. Metin Bakkalcı, Dr. Ümit Biçer, Dr. Hüseyin Demirdizen, Dr. Özden Şener, Dr. Şahut Duran, Dr. Ayşe Devrim Başterzi, Dr. Ahmet Tamer Aker bu ziyarete katılmıştır.

Psikososyal çalışmacı Sherein ile yapılan görüşmede, hem Ramallah hem de Gazze'de yaşayan halkın savaş, işkence ve kötü muamele nedeniyle birçok ruhsal sorun yaşadığını ve ne yazık ki ruh sağlığı profesyonellerinin gerek sayısının gerekse donanımlarının yetersiz olduğunu, bu nedenle aynı kurumda çalıştığı psikiyatrist Samah Jabr ile birlikte bir çok eğitim programı düzenlemeye ve eğitim almaya çalıştıklarından söz etti. Öyküsel (narrative) psikoterapi ve bilişsel davranışçı psikoterapi için daha önce çeşitli uluslararası kurumların temsilcilerinden, projeler aracılığıyla yerinde ve online eğitim aldıklarını ve Türkiye'deki meslektaşlarından da bu şekilde eğitimler almanın yetkinliklerini geliştireceğini ifade etti.

4. GAZZE

4.1.Savaşın Sağlığa ve Eğitime Etkileri Sempozyumu

Heyetimizin 7 üyesi; Dr. Metin Bakkalcı, Dr. Ümit Biçer, Dr. Hüseyin Demirdizen, Dr. Özden Şener, Dr. Şahut Duran, Dr. Ayşe Devrim Başterzi, Dr. Ahmet Tamer Aker bu ziyarete katılmıştır.

Dr. Tamer Aker, "Türkiye'de afet ve travma ruh sağlığı yeterlilik geliştirme çalışmaları ve Kocaeli Üniversitesi Deneyimi", Dr. Metin Bakkalcı "Barış için Sağlıkçılar Köprüsü-Acının içinden büyütülen UMUT" konulu sunumlarını yaptılar. Toplantı İslam Üniversitesi toplantı salonunda düzenlendi. Salonun girişinde son savaştan sonra psikososyal destek sunulan çocukların fotoğraflarından oluşan bir sergi mevcuttu. Ölü bedenlerin, bomba atan savaş uçaklarının ve helikopterlerin yer aldığı küçük çocukların fotoğrafları dikkat çekiciydi.

Toplantıda sunulan bildirilerde, 2014 saldırısı sonrası özellikle Gazze'nin yakın çevresinde yaşayan binlerce insanın Gazze merkeze göç ettiği ve halen yerleştirildikleri okullarda yaşamlarını sürdürdükleri öğrenildi. Bu nedenle bazı okullarda eğitim yapılmasının da aksadığı öğrenildi. Ayrıca, çocukların geceleri kabuslar görerek anne babalarının yanında uyuma eğiliminde olduklarına dair de çalışmalar sunuldu.

4.2. İslam Üniversitesi (Islamic University)

Heyetimizin 7 üyesi; Dr. Metin Bakkalcı, Dr. Ümit Biçer, Dr. Hüseyin Demirdizen, Dr. Özden Şener, Dr. Şahut Duran, Dr. Ayşe Devrim Başterzi, Dr. Ahmet Tamer Aker bu ziyarete katılmıştır.

İslam Üniversitesi'nde ilk göze çarpan bombalanmış ve yarısı tahrip olmuş binalarda eğitimin sürmesiydi. Üniversitede kadın ve erkek öğrenciler ayrı binalarda eğitim almaktaydılar. Üniversitenin öğrencilerinin neredeyse 2/3'ünün kadın olduğu öğrenildi. Bunun nedeninin erkeklerin sıklıkla yakın çevredeki ve yurt dışındaki üniversitelerde eğitimlerine devam etmelerinin desteklenmesi, kadın öğrencilerin ailelerinin yanından ayrılmalarına izin verilmemesi olduğu belirtildi. Çeşitli fakültelerin dekanları kadındı. Filistin'de kadınların yüksek eğitimli olmasının önemli olduğundan söz edildi.

Filistin'de ilk defa 1967'de bir yüksek eğitim enstitüsü kurulmuş ve 1970'lerden sonra Filistin halkı eğitimin önemini daha çok fark etmiş. 1978'de İslam Üniversitesi açılmış. Çadırlarda başlayan eğitim, barakalarda devam etmiş. 1994'de binalara geçiş olmuş. 2014 saldırısında üniversite binaları da bombalanmış. Kampüste hala yarısı yıkık durumda bir bina yer alıyordu ve bir çok binanın camları kırıktı, üniversitenin ana toplantı salonu dahil bir çok yerinde bombalamanın izleri gözleniyordu. Her savaşta İsrail askeri güçlerinin üniversiteyi özellikle hedef seçtiklerini, ancak her savaş sonunda bombalanan, yıkılan binaların yeniden yapıldığından söz ettiler. Üniversitenin yeni binasının da Türkiye Cumhuriyeti devleti tarafından yapılıyor olmasından duydukları memnuniyet ve minnettarlığı ifade ettiler. Eğitim kalitelerinin çok yüksek

olduğundan, öğrencilerinin birçok uluslararası sınavda başarı ve yetkinlik gösterdiğinden bahsettiler. En yüksek puanla alan fakültenin Tıp fakültesi olduğunu ve 3 sene preklinik, 3 sene klinik eğitim olduğunu söylediler. Gerek Türkiye'de gerekse uluslararası alanda birçok üniversite ile işbirliği içinde olduklarını ve her zaman işbirliğine ihtiyaç duyduklarını dile getirdiler.

4.3. Gaza Community Mental Health Program

Dr. Özden Şener, Dr. Şahut Duran, Dr. Ayşe Devrim Başterzi, Dr. Ahmet Tamer Aker

Merkez 1990'da kurulmuş. Ruhsal travma ve insan hakları merkezli bir çalışma yürütüyorlar. 1997'den bu yana ruh sağlığı alanında hemşireler, doktorlar, üniversite öğrencileri ve klinik psikologlara iki yıllık eğitim vererek sertifika veriyorlar. Özellikle son savaşın tüm toplumun ruh sağlığı üzerinde oldukça yıkıcı etkileri olduğunu söylüyorlar. Çocuklara yönelik psikososyal rehabilitasyon programları düzenliyorlar. İnsan hakları, kadın hakları gibi konularda kamu çalışanlarına ve güvenlik güçleri gibi çeşitli özel gruplara yönelik sertifikalı eğitim programları düzenliyorlar. Politik tutuklular için de özelleşmiş tedavi ve rehabilitasyon programları var.

4.4.Gaza Üniversitesi (Gaza University)

Prof.Dr. Riyad H.El Khoudary (rektör)

Eng. Eyad F. Alaloul

Dr. Jamil Alfaleet

Dr. Özden Şener, Dr. Şahut Duran, Dr. Ayşe Devrim Başterzi, Dr. Ahmet Tamer Aker

Üniversite 6-7 yıl önce açılmış, iki yıldır mezun veriyorlar. Şu anda 7000 öğrencileri var. Öğrencileri arasında kadınların bir miktar daha fazla olduğu söylendi. Paralı bir üniversite ama öğrencilerine burs bulmak için çok çalıştıklarını ifade ediyorlar. Özellikle son savaştan sonra ödeme güçlüğü içinde çok öğrencileri olmuş. Erkek ve kadın öğrenciler aynı sınıfta ayrılmış alanlarda eğitim alıyorlar. Üniversitenin bahçesinde kız ve erkek öğrenciler için ayrı alanlar mevcut. Eğitimin son savaştan çok etkilendiğini, yanlarındaki tıp merkezinin tamamen yok edildiğini, kendi binalarında da birçok hasar olduğunu gösterdiler. Sınıfların duvarları mermi delikleri ile kaplıydı. Online sistem başta olmak üzere, eğitici ve eğitim materyali desteğine çok ihtiyaç duyduklarını belirttiler.

4.5. Şifa Hastanesi

Dr. Metin Bakkalcı, Dr. Ümit Biçer, Dr. Hüseyin Demirdizen

Gazze'nin en büyük hastanesinin başhekimi ile yapılan görüşmede savaş koşullarında sağlık hizmetlerinin sunumunun zorlukları ve yapılabilecekler paylaşıldı.

Gazze İzlenimleri

Gazze sınırı duvarlarla çevrili bir şekilde İsrail'in kontrolünde. Gazze'deki yetkililer, 2014 savaşından sonra ruh sağlığı ve insan hakları konusunda uluslararası anlamda gerçekleştirilen ilk ziyaret olduğunu söylediler. Heyetimiz İsrail Devleti'nden 9 ayın sonunda Gazze'ye geçiş iznini alabilmişti. İsrail'den alınan resmi izin belgelerine rağmen, İsrail'den çıkarken heyetin her bir üyesi tek tek sorgulandı. Siyaset bilimci Dr. Jamel Alfaleet' in söylediği gibi 'Dünyanın neresinde yaşarsanız yaşayın, Yahudi olduğunuzu söyleyerek İsrail'e gelebilirsiniz, yerleşebilirsiniz, oysa biz kendi ülkemize Ramallah'a gidip dostlarımızı, akrabalarımızı bile göremiyoruz.'..

Gazze'nin içine girdiğimizde yolların etrafındaki yıkık binalar, hemen her evin duvarlarındaki mermi izleri görülmekte ve savaşın etkisi halen sürdürmekteydi. Yolda ilerlerken, Dr. Samir ve Dr. Nssar, hangi binada kimin öldüğünü anlatıyorlardı. 'Burada tanıdığımız bir doktor ve tüm ailesi öldü, burada bir arkadaşımızın iki çocuğu öldü..'

Üniversiteye ulaştığımızda ana binanın tam karşısındaki binanın da bombalanmış ve yarısının yıkılmış olduğunu gördük. Sağlam binaların pencereleri kırıktı.

Kongre salonuna girdikten sonra yanımıza gelen eğitim fakültesi dekanı, 'siz geleceksiniz katılacaksınız diye elimizden geldiğince her yeri düzenlemeye çalıştık ama burada savaş olduğunu unutmayın' diye açıklama yapma ihtiyacı hissetti. Savaştan geriye kalan mermi izleri üniversitede bile duvarlarda görülüyordu ve üniversitenin ortasında bombalanmış, çökmüş binalar savaşın yıkıcı etkilerini görmemizi sağlıyordu.

Savaş ve ruh sağlığı konulu sempozyumda, savaşın etkileri kadar savaşa ne kadar direnildiği anlatılıyordu. Travma sonrası büyüme, ruhsal travmaya dayanıklılık üzerine yapılmış çalışmalar sunulurken, son savaşta Gazze'ye çevre kasabalardan neredeyse 30 bin kişinin göç ettiğini ve bunların büyük çoğunluğunun hala okullarda yaşamını sürdürdüğünü ve bu nedenle eğitimin aksayabildiği aktarıldı.

Doktor Etaf, 'Yetişkinler elimizden geldiğince dayanıyoruz, direniyoruz ama çocuklar, ama çocuklar..' diyordu ve çocukların çok korktuğundan, yalnız başına uyuyamadığından neredeyse tüm şehirde tüm ailelerin aynı odada yatmaya başladığını aktardı. Ertesi gün görüştüğümüz Dr. Eyad ise 'çocuklar korkuyormuş, siz psikiyatristsiniz, böyle söylediklerine aldırmayın, asıl korkan biziz, ayıramıyoruz evin içinde çocuklarımızı yanımızdan ' diyordu.

İlk gün akşamüstü, tankların girdiği ve hemen tüm binaların tarandığı, bombalandığı Şucaiyye mahallesine gittik. Şucaiyye'de bir mahalle boyunca hemen her ev yıkılmış, bombalanmış ve tahrip edilmişti. Ancak yarısı yıkık binaların içinde hala insanlar oturuyordu. Konuştuklarımızdan orta yaş üstü birisi 'Burası bizim toprağımız, bizim evimiz bırakıp nereye gideceğiz? Ölümden korkumuz yok, tüm ailem burada öldü ben de burada ölürüm' diyordu ve ekledi; 'Son 3 saldırıda büyük ailemden toplam 60 kişi öldü, sadece son saldırıda 17 kişi öldü; annem, babam, oğlum, gelinim, torunlarım..'

Gazze'de karşılaşılan bir diğer sorun ise sürekli kesilip duran elektriklerdi. Gazze hem suyunu hem elektriğini İsrail tarafından temin ediyor ve İsrail kısıtlı bir

elektrik ve su veriyor. Gazze üç parçaya bölünmüş ve her bir parçaya 8 saat elektrik veriliyor. Sık sık tekrarlayan elektrik kesintilerinin tüm insanlarda yarattığı bezginlik, umutsuzluk da ayrı bir psikolojik işkence olarak algılanıyordu.

4.6. T.C. Büyükelçilik ve Konsolosluk Ziyaretleri

9 Mayıs 2015 tarihinde Türkiye Tel Aviv Büyükelçiliği İkinci Sekreteri Doğan F. Işık ile, 13 Mayıs 2015 tarihinde Türkiye Kudüs Başkonsolosu Büyükelçi Mustafa Sarnıç ile yaptığımız görüşmeler ziyaret amacımız ile ilgili değerli katkılar sağlamıştır.

5. DURUM DEĞERLENDİRMESİ

Ziyaretimizin özellikle Gazze bölümü sonrasında tanık olduğumuz en önemli tespitimiz; 2014'deki saldırıların sadece askerleri ve askeri hedefleri hedef almadığı ve Gazze'de yaşayan tüm halkı topluca hedef alan saldırılar olduğu yönündedir. Şehrin Şucaiiye başta olmak üzere bazı mahallelerinde sağlık kurumları dahil bütün binaların taranmış ve bombalanmış olduğunu gördük. Bu bölgelerin insansızlaştırılmaya çalışıldığı net olarak gözlenebiliyordu.

Bunun sonunda şaşırtıcı olmayan şekilde, Gazze'de yaşayan karşılaştığımız, konuştuğumuz hemen herkesin yaşanılan travmaların ruhsal izlerini taşıdığını tespit ettik. Görüştüğümüz hemen her kişi, çocukların kabus gördüğünden, anne babalarıyla aynı odada uyuduklarından, ufacık seslerden çok huzursuz olduklarından söz ediyorlardı.

Hiç bir gerekçenin ölenlerin ve yaralananların büyük çoğunluğunun kadınlar ve çocuklar olduğu bu saldırıyı haklı kılamayacağı açıktır. **Tüm bölgenin bir afet alanı olduğu, halen yüz bine yakın insanın evlerinin gördüğü hasarlar ve güvenliği sağlayamamaları nedeniyle okullarda konakladıkları ve topluca kötü koşullarda barındıkları bildiriliyordu.** Çocukların %30 dan fazlası yine bu nedenlerle okula gidememekte, aile ve iş ortamında şiddete maruz kaldığı bildirilmektedir.

Ziyaretimiz sırasında yakından gözlemlediğimiz şekilde, hâlâ enkazın arasında, barakalarda ve naylon çadırlarda yaşayan aileler var. Diğer taraftan yüzlerce kişi savaş nedeniyle işini, iş yerini ve imkanlarını kaybetmiştir. Görüştüğümüz yetkililer işsizliğin %50'yi geçtiği ve mevcut durumdan dolayı mezun olan on binlerce kişinin işsizler ordusuna katıldığı bildirilmekteydiler. Bunların yanında çalıştıkları halde aylardır maaş alamayan memurlar mevcut olduğunu söylüyorlar. Gıdada güvensizlik oranı ise %75'e dayandığı, yoksulluk sınırı altında yaşayanların oranı ise %60 civarında olduğu, gelen yardımlara bağlı olarak yaşayanların oranı çeşitli haber kaynaklarına göre %80 olduğu söylenmektedir. Bu bile yaşanan felaketin boyutunu göstermeye yeterlidir. Bunun yanında su sorunu ve bölgedeki suların %97 oranında içmeye müsait olmaması başka bir felaketin boyutunu göstermektedir.

İsrail topraklarında görüştüğümüz kurum ve kişilerle temasımız sonrasında da İsrail'de militarizasyon egemen olmuştur. İnsanların hemen her an, kendilerinin ve sevdiklerinin güvenliğinden endişeleri mevcuttur. 2014 savaşı, insanların barışa dair umutlarını yitirmelerine, azaltmalarına yol açmıştır.

6. SONUÇLAR

Farklı uzmanlık alanı ve kurum temsilcilerinin oluşturduğu bu heyetin ziyareti sırasında:

1. Savaş, şiddet ve ilişkili insan hakları ihlallerine bağlı olarak Filistin halkının önemli oranda olumsuz olarak etkilendiği, bu etkilenmenin ruhsal ve tıbbi sorunları artırdığı saptanmıştır.
2. Etkilenen kitlenin büyüklüğüne rağmen mevcut sağaltıcı ve destekleyici yapıların kişilerin tıbbi, toplumsal ve ruhsal gereksinimlerini karşılayabilmeleri olası değildir.
3. Filistinli topluluklar üzerine uygulanan toplu yalıtım, ayrımcılık, dışlama, kaynaklar ve altyapılarını kısıtlama, olabilecekleri engelleme ve var olanları bozma gibi pek çok etken mevcut sorunların sürmesini kolaylaştırmaktadır. Sorunların yakın vadede çözülmesi mümkün görünmemektedir.
4. Filistin halkının artmış olan ruhsal, toplumsal ve tıbbi ihtiyaçlarının karşılanması bir gerekliliktir.
5. Bunun için en uygun çözüm yollarından birinin bu ülkede yaşayan Filistinlilerin yeterlilik ve eğitim donanımlarını artırmaktır.
6. Filistin'de hizmet veren her sivil toplum örgütleri ve üniversiteler de dahil kurum yeterlilik ve donanım artışına olumlu bakmakta ve bu gereksinimi doğrudan belirtmektedirler.
7. Bunu sağlayabilmek için 'Barış Köprüsü' gibi projelerin geliştirilmesi gereklidir. Bu projeler geliştirilirken Filistinlilerin gerek ülke içinde gerekse dışındaki dolaşımlarının son derece sınırlı olduğu unutulmamalıdır.
8. Heyeti oluşturan sivil toplum örgütleri ve üniversite birimi yeterlilik geliştirme aşamasında doğrudan hizmet verebileceği gibi, bu alana destek olmak isteyecek olan sivil toplum örgütleri ve üniversiteler gibi yapılarla Filistinli paydaşları arasında bir ilişki kurabilecektir.
9. Bu konuda atılabilecek adımlarda Türkiye Cumhuriyeti devletinin de önemli bir rolü olacağı ve ilgili kurumlarla yapılacak işbirliklerinin yapılacak çalışmaların sürekliliğini sağlayacağı açıktır.
10. Filistin heyetin değerlendirme yapmak istediği tüm amaçlarla ilgili olarak Türkiye'deki ilgili kamu veya sivil toplum paydaşları tarafından desteklenmelidir.

Sonuç olarak;

Savaş, insanların ölmesi, yaralanması, sakat kalması, yoksullaşması ve göç demektir. Ailesini, yakınlarını, dostlarını kaybetmesi, korku, acı, şiddet ve gözyaşı demektir. Unutulmamalıdır ki, bu saldırılar yalnızca bugünkü mağdurlarını değil, süregelen etkisiyle sonraki kuşakları da örseleyen ağır bir travmalardır. Çocuk genç, kadın, yaşlı demeden Filistin halkının yaşamına kasteden, değersizleştiren, onları siyasi bir çatışmanın nesnesine dönüştüren, adeta yok etmeye çalışan bu saldırganlık girişimi insanlığın vicdanında derin yaralar açan, evrensel insan haklarını yok sayan bir girişim olmuştur. Filistin halkı dünya üzerinde yaşayan tüm halklar gibi yaşamlarının, onurlarının ve haklarının korunmasını hak etmektedir.

Diğer yandan, uluslararası sorunlarını şiddet, dayatma ve güç kullanma yoluyla çözmeye çalışan bir devlet giderek bir şiddet toplumuna dönüşecektir. İnsanların, çocukların sorunların şiddetle, kanla, ölümle çözüleceğini öğrenmeleri kendilerinin de yaşamlarında şiddeti olağan kılmalarına yol açacak, şiddet, şiddeti doğuracak ve şiddet sarmalı giderek büyüyecektir. Savaş, amaca ulaşmak için şiddet kullanımını meşrulaştıracak ve insan öldürmenin önemsiz bir şey olduğu fikrini yaygınlaştıracaktır. En önemli tehlike budur. Bu tehlikeye karşı başta yöneticiler olmak üzere tüm toplumun duyarlı olması, savaşa karşı durması, barış için çalışması gerekmektedir.

Savaşın ve şiddetin sonuçlarını ortadan kaldırmak, acı çeken ve travmatize olan insanların sağaltılması ve topluma uyumlarının yeniden sağlanması kadar, savaşa her yönüyle karşı olmak, savaşı ve şiddeti ortaya çıkaran, üreten toplumsal dinamikleri değiştirmek, savaşsız bir dünya yaratmak için çabalamayı da gerektirir.

Gazze'ye yönelik, insani ve ahlaki sorumluluklarını yerine getirmekte uluslararası toplum başarısız kalmıştır. İşgal rejiminin Gazze üzerindeki ablukayı sürdürmesi, kötüleşen duruma karşı Birleşmiş Milletler'in sorumluluk almaması Gazze'yi çok zor bir duruma düşürmektedir. Gazze'deki duruma acilen müdahale etmek gerekmektedir. Gazze'de yaşanan insanlık dramının ortadan kaldırılması için Birleşmiş Milletler Örgütü üstüne düşeni hızla yapmalı, ambargonun ortadan kaldırılması ve uluslararası hukuka uygun biçimde insani yardımların yerine ulaşması için Gazze'de yaşayan Filistin halkının gereksinimlerine uygun düzenlemeler yapılmalıdır.

Bütün bu sıkıntılara rağmen 'Gazze' Filistin halkı için daha iyi bir geleceğin, umudun adıdır. Unutulmamalıdır ki; toplumsal travmalar kuşaktan kuşağa aktarılır ve doğası gereği insanların ve toplumların ruhunda yaratılan tahribatın ve ruhsal sorunların iyileşmesi çok daha zordur ve zaman alır.

Savaşa karşı olmaksızın, sadece onun yaralarını sarmayı hedefleyen bir yaklaşım yabancılaşmış ve kendi geleceğinde söz sahibi olma becerisini kaybetmiş yığınlar yaratmaktan başka bir işe yaramayacaktır. Çözüm; savaşa ve şiddete karşı içtenlikli, onurlu ve kapsayıcı bir dayanışma oluşturmak, savaşın şiddetine maruz kalanları yalnız bırakmamak, işbirliği geliştirmek, boyun eğmemek, öfkeyi sağlıklı bir biçimde dışa vurabilmek, örseleyici yaşam deneyimlerinin yarattığı çaresizlik ve yılgınlığa kapılmamak ile başlayacaktır.

ÇAĞRI:

Biz Türkiye'li hekimler olarak:

- Bu nedenlerle çok geç kalmadan başta BM olmak üzere tüm hekimleri ve hekim örgütlerini ivedilikle savaşa ve şiddete karşı içtenlikli, onurlu ve kapsayıcı bir dayanışma oluşturmaya ve harekete geçmeye çağırıyoruz.
- Filistin halkını yok etmeye yönelik abluka ve insanlık dışı saldırıları nedeniyle İsrail devletini kınıyoruz.
- Savaşı ve zulmü kabul etmiyoruz.
- Gazze'deki cezaevi koşullarını ve ablukayı kabul etmiyoruz.
- İşkenceyi, baskı ve sindirmeyi, insanları aç – susuz bırakmayı kabul etmiyoruz.

- İnsanların ölümünü, çocukların acı çekmesini kabul etmiyoruz.
- Tüm Dünya'daki sağlıkçılara, ruh sağlığı uzmanlarına ve meslek örgütlerine bu durumu kabul etmemeleri, kınamaları yönünde çağrı yapıyoruz.
- Gazze'de yaşayan insanların tekrar ayağa kalkabilmesi, toparlanabilmesi için elimizden geleni yapacağımızı beyan ediyoruz.
- Gazze'de, Filistin'de ve tüm Orta Doğu coğrafyasında barışın ne denli önemli olduğunu biliyor ve sonuna kadar savunuyoruz. Gazze'de bombaların değil zeytin dalının yanında olacağız...

7. ZİYARET HEYETİ

1. Dr. Metin Bakkalcı, Hekim, Türkiye İnsan Hakları Vakfı - Genel Sekreter
2. Prof. Dr. Ümit Biçer, Adli Tıp Uzmanı, Türkiye İnsan Hakları Vakfı temsilcisi, Kocaeli Üniversitesi, Adli Tıp Uzmanları Derneği temsilcisi
3. Dr. Hüseyin Demirdizen, Hekim, Türk Tabipleri Birliği – Merkez Konsey üyesi-temsilcisi
4. Prof. Dr. Özden Şener, Nörolog, Ankara Üniversitesi, Türk Tabipleri Birliği - Genel Sekreter-temsilcisi
5. Dr. Şahut Duran, Psikiyatrist, Türkiye Psikiyatri Derneği Yönetim Kurulu üyesi, temsilcisi
6. Doç. Dr. Ayşe Devrim Başterzi, Psikiyatrist, Mersin Üniversitesi, Türkiye Psikiyatri Derneği temsilcisi
7. Prof. Dr. Tamer Aker, Psikiyatrist, Kocaeli Üniversitesi Ruhsal Travma ve Afet Çalışmaları Birimi temsilcisi

9-14 Mayıs 2015 tarihindeki Filistin ve İsrail ziyaretimizin gerçekleştirilmesine katkıda bulunan tüm ilgililere teşekkürlerimizi sunarız.